

KATSAUS

MIKÄ PITÄÄ KOOSSA FOLKLORISTIIKKAA?¹

Tuomas M. S. Lehtonen

Daniel Katzin romaaniin perustuvassa TV-elokuvassa *Iso viulu kaks' sataa* (1976) Heikki Kinnusen esittämä Mikko Papiross saa eteensä tenttikysymykset: 1) Mitä estetiikka ei ole? ja 2) Mitä estetiikka ei myöskään ole? (*Iso viulu kaks' sataa.*) Parodia akateemisessa maailmassa tavallisesta negaatiolla määrittelemisestä osuu maaliinsa. Usein varsinkin ulkopuoliselle näyttää siltä, että vastaukset oppialojen olemuksesta ja niiden tutkimuskohteesta kertovat enemmän siitä, mitä ne eivät ole. Hienovarainen negaation soveltaminen löytyy folkloristiikankin määritelmistä. Edelleen tavalla tai toisella folklore ymmärretään asettamalle se vastakkain kirjallisen valtakulttuurin kanssa. Hiukan nurinkurisesti ala tuntuu ylläpitävän kulttuurista hierarkiaa.

Mitä on folkloristiikka ja mitä se ei ole? Kun olen esittänyt kysymyksen suomalaisille folkloristeille, olen saanut vaihtelevia vastauksia. Kysymystä pidettiin hankalana. Samaan aikaan samat vastaajat määrittävät folkloristiikkaa omassa toiminnassaan – tutkimuksessaan, oppisisältöjä ja koulutusohjelmia laatiessaan sekä tehdessään päätöksiä rahoituksesta, julkaisuista ja instituutioiden rajoista. Folkloristiikka on siis tunnistettavissa, mutta ei määriteltävissä.

Aiemmin ja usein vieläkin on tapana ajatella, että tutkimuskohde määrittää sitä tutkivan tieteenalan. Kasvitiede tutkii kasveja, eläintiede eläimiä ja ne yhdessä kuuluvat elämää tutkivaan biologiaan. Vastaavasti taloustiede tutkii taloutta ja kielitiede kieltä. Esimerkiksi Jaakko Häkkinen toteaa blogissaan: ”Todellisuudessa jokainen tieteenala tutkii aivan eri kohdetta, ja kutakin kohdetta voi tutkia vain yksi tieteenala: kieltä voi

tutkia vain kielitiede, geenejä vain genetiikka ja muinaista kulttuuria vain arkeologia” (Häkkinen 2013). Folkloristiikan arvoitus ratkeaa siis kertomalla, mitä on folklore.

Tällainen todellisuuden ilmiöiden luonteesta ja olemuksesta varma tieteenkäsitys on ollut viime vuosikymmenten aikana käänteestä toiseen voimakkaan kritiikin kohteena. 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa muotoutunut tieteenalojen järjestelmä oli vastaus oman aikansa yhteiskunnalliseen tarpeeseen eikä se heijasta sellaisenaan todellisuutta. Aivan erityisesti tämä koskee kaikkia inhimillistä toimintaa tutkivia tieteitä. Kukin niistä syntyi käsittelemään ajallisesti ja paikallisesti ehdollistettua siivua inhimillisestä toiminnasta. (Ks. esim. Bal 2002; Barnard 2000; Cerquiglini 1988; Geary 2002; Knuutila 2011; Kuklick 2008; Lepenies 1992; Momigliano 1990.)

Oppialat ovat sitkeitä. Ne jatkavat institutionaalista elämäänsä, vaikka niiden kohdetta koskevat määritelmät kyseenalaistuvat. Tutkimustavat ja -perinteet eivät näytä olevan riippuvaisia niiden kohteen pysyvyydestä, vaan jatkavat elämäänsä, muuntuvat ja haarovat eri suuntiin. Tarkastelen seuraavassa joitakin puheenvuoroja folkloristiikan ja perinteentutkimuksen asemasta ja joitakin yrityksiä määritellä oppialan sisältö. Lopussa esitän tulkintani siitä, mitä folkloristiikka ei ole ja mikä pitää sitä koossa.

On syytä todeta, että tarkastelen asiaa oppialan liepeiltä yhtä aikaa ulkopuolisena ja sisäpuolisena. Ulkopuolinen olen, koska akateeminen koulutukseni ja kokemukseni perustuu ennen kaikkea aate- ja kulttuurihistoriaan sekä kirjallisuudentutkimukseen. Sisäpuolinen olen siksi, että toimin Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa, joka on Suomessa keskeisin yliopistojen ulkopuolinen folkloristiikkaa kannatteleva instituutio. Lisäksi viimeaikaiset tutkimusaiheeni ja -hankkeeni nojautuvat vahvasti folkloristiikkaan (ks. Lehtonen 2013; Suomen akatemian rahoittama tutkimushanke *Suulliset ja kirjalliset kulttuurit keskiajalla ja uuden ajan alussa: kulttuurinen vaihto, kielimaailmat ja kommunikatiiviset verkostot Itämeren piirissä*, ks. Itämeren piirin kielelliset verkostot.)

KRIISIPUHE JA RESURSSIT

Folkloristiikan piirissä on ainakin 1990-luvun lopulta viime vuosiin asti käyty kansainvälistä keskustelua oppialan kriisistä, suhteesta lähialoihin ja teorianmuodostuksen puutteesta (esim. Kirschenblatt-Gimblett 1998; Glassie 2003; Dundes 2005; Bauman 2008; Briggs 2008; Haring 2008; Bendix & Hasan-Rokem 2012). Suomessakin on esitetty samantapaisia puheenvuoroja folkloristiikan ja laajemmin perinteentutkimuksen asemasta (esim. Lehtipuro 2003; 2006; Knuutila 2008; Knuutila 2011; Koskinen 2008; Anttonen 2009; Savolainen 2010). Lisäksi alan on pelätty olevan institutionaalisesti uhattuna ja sen resurssien erityisen huonoja muihin tieteenaloihin verrattuna (Siikala 2005a; Siikala 2005b; Siikala 2008; Grundström 2012). Ilmiö ei koske vain folkloristiikkaa ja perinteentutkimusta. Useimpien humanististen alojen ja yhteiskuntatieteiden piirissä on viime vuosikymmeninä vallinnut epävarmuutta siitä, miten kukin oppiala tulisi määritellä ja mikä on tarkkaan ottaen niiden tutkimuskohde (ks. esim. Barnard 2000; Cerquiglini 1989; Evans 1997; Kuklick 2008). Vastaavasti useimmat alat ovat kokeneet institutionaalisen asemansa uhatuksi. Puhe lakkautettavista viroista, vähenevästä

rahoituksesta ja institutionaalisten rakenteiden muuttamisesta on yhteistä erityisesti humanistis-yhteiskuntatieteellisille aloille, vaikka ongelmat koskevat yliopistoja yleisesti.

Jotta saisin kokonaisnäkemyksen alan tilasta, etsin julkisista lähteistä ja niitä täydentäen joiltakin alan edustajilta kysellen muutamia keskeisiä tietoja folkloristiikan, etnologian ja perinteentutkimuksen opetusresursseista, opiskelijamääristä ja valmistuneista. Folkloristiikassa, perinteentutkimuksessa, etnologiassa ja kansatieteessä vakinaisia yliopistopettajia (professoreita, lehtoreita ja vastaavia) on suomalaisissa yliopistoissa (Helsinki, Turku, Åbo, Itä-Suomi, Jyväskylä) kaiken kaikkiaan 20. Pelkkiä folkloristiikan toimia on kymmenkunta hiukan määritelmästä riippuen. Kaiken kaikkiaan opiskelijoita pääsykokeiden kautta otetaan vuosittain yhteensä noin 80. Tarkkoja lukuja on mahdotonta sanoa, koska eri yliopistoissa opiskelijavalinnat ja oppiainekokonaisuudet on järjestetty eri tavoin. Perinteentutkimuksen eri aloilta valmistui 2010-luvun taitteessa suomenkielisiä yliopistoista vuosittain keskimäärin 36 maisteria ja 7,35 tohtoria, joista folkloristeja 5,1 (kolmen vuoden keskiarvo). Suomen Akatemia rahoittaa ja on koko 2000-luvun rahoittanut alan tutkimushankkeita. Myös SKS:ssa työskentelee akatemian ja säätiöiden rahoituksella folkloristiikan tutkijoita.²

Alalta on Suomessa valmistunut 2000-luvulla todennäköisesti useampia väitöskirjoja kuin yhtenäkin samanmittaisena ajanjaksona sitä ennen. Vertaisarvioituja tutkimuksia ilmestyy tasaiseen tahtiin SKS:n ja Folklore Fellowsin tieteellisissä sarjoissa, *Eloressa* ja *Kalevalaseuran vuosikirjassa*, jotka ovat kaikki menestyneet TSV:n julkaisufoorumin luokituksissa. Suomessa alalla toimii useita tieteellisiä seuroja ja verkostoja, eli SKS, Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Kalevalaseura ja Folklore Fellows.

Moneen muuhun oppialaan verrattuna folkloristiikka ei Suomessa ole pieni oppiaine, kuten aina silloin tällöin kuulee sanottavan eikä väite alan huonosta resursoinnista näytä pitävän paikkaansa. Kyse on subjektiivisesta kokemuksesta, joka on sellaisenaan merkittävä. Mistä sitten kriisipuhe kumpuaa? Olisiko siitä hyvän nykyfolkloristisen tutkimuksen kohteeksi? Lieneekö suurin muutos tapahtunut folkloristiikan asemassa suomalaisessa kulttuurisessa avaruudessa ja alan painavuudessa suhteessa lähialoihin?

Suomalainen kansallinen julkisuus on ainakin muuttunut niin, että perinteentutkijat eivät tunnu enää näkyvän siinä. Martti Haavio, Matti Kuusi ja vielä Leea Virtanen olivat kansallisia julkkiksia. Aina 2000-luvun vaihteeseen folkloristien tutkimukset herättivät keskustelua alan ulkopuolella (esim. Apo 2001; Knuuttila 1994; Nenola & Timonen 1990; Siikala 1992). Tosin julkisuuden muutos koskee sekin kaikkia akateemisia aloja. Yhtä lailla muun muassa yhteiskuntatieteilijät kokevat jääneensä keskustelusta sivuun (ks. Saarikoski 2012; Arminen 2012).

Minkä tahansa oppialan tarkasteleminen pelkästään sen kriisipuheen perusteella antaa väärän kuvan. Niinpä tukeuduin folkloristeihin ja aloin kysellä oppisisältöjen ja tutkimuksen näkökulmasta, mitä folkloristiikka on. Tuloksena syntyi toinen kuva alasta, joka ei sekään vastannut kriisipuheen antamaa mielikuvaa. Samalla syntyi lista alan keskeisistä määrittelyistä.

MÄÄRITELMÄT JA SISÄLTÖ

Lähetin touko–kesäkuussa 2012 yhteensä 25 folkloristille tai alaa lähellä olevalle perinteentutkijalle kyselyn, jolle annoin vastausaikaa kaksi viikkoa. Vastausajan päätyttyä toistin kyselyn ja pidensin aikaa viikolla. Muotoilin kyselyni seuraavasti:

Tarkoitukseni on [folkloristiikan] lähialan ja tietysti SKS:n näkökulmasta tutkiskella oppialan luonnetta ja suhdetta muihin humanistisiin tutkimusaloihin. [..]. Pyydän Sinua laatimaan minulle suositukset viidestä tekstistä (mieluiten artikkelin mittaisesta, so. artikkelista, johdannosta tai kirjan luvusta), jotka mielestäsi vastaavat kysymykseen 'Mitä folkloristiikka on?' Etsin yhtäläillä kanonisia ja yleisesti hyväksytyjä näkökulmia kuin poikkeamia vakiintuneesta valtavirrasta.

Sain 17 vastausta, joiden perusteella syntyi 84 nimekkeen lista (ks. liite). Hajonta oli suurta, sillä teoriassa nimekkeitä olisi pitänyt tulla enimmillään 85 (=5 x 17). Osa vastanneista listasi yli ja muutama alle viisi tekstiä. Yksittäisiä tekijöitä mainittiin kaiken kaikkiaan 51. Pääosa nimekkeistä oli pyyntöni mukaisesti artikkeleita tai kirjojen lukuja, mutta joukossa oli myös kokonaisia kirjoja, aikakauskirjojen numeroita tai mainintoja aikakauskirjojen teemanumeroista, pääkirjoituksista tai pelkkiä mainintoja tutkijoista. Nimekkeistä 49 oli suomalaisen tutkimusyhteisön piirissä syntyneitä ja 35 ulkomaisia. (ks. liite)

Vastauksissa oli hajontaa, mutta jonkinlaisen suomalaisen folkloristiyhteisön kaanonin niistä saattoi erottaa. Kymmenen tekijää sai yli kolme mainintaa: Lehtipuro (9), Apo (5), Bauman (5), Honko (5), Knuuttila (5), Kuusi (5), Siikala (4), Virtanen (4), Koski (3), Timonen (3). Sen sijaan nimekkeistä vain kolme sai vähintään kolme osumaa (Lehtipuro 1980, 4, Timonen 2004, 3 ja Virtanen 1988, 3 mainintaa).

Listauksen perusteella voi todeta ainakin, että ala ei ole kovin hierarkkinen, koska mainintojen hajonta oli varsin suurta. Toiseksi kotimaiset tutkijat osallistuvat runsaasti alan määrittelyyn. On vaikea kuvitella, että monellakaan oppialalla alan keskeisimmistä puheenvuoroista näin monet olisivat suomalaisia. Suomi on edelleen folkloristiikan suurvalta. Mielikuva ei perustu vain suomalaisen tiedeyhteisön näkemykseen, vaan Regina Bendixin ja Galit Hasan-Rokemin toimittama, äskettäin ilmestynyt *A Companion to Folklore* (2012) vahvistaa sitä.

Helsingin yliopiston folkloristiikan oppiaine määrittelee internetsivuillaan (ks. *Folklore*) perinteentutkimuksen käsitteitä. Suomalaisfolkloristien vuosina 2001–2008 työskennellyt kollektiivi on lähes sanasta sanaan lainannut folkloren määritelmän Outi Lehtipuron *Spectrum*-tietosanakirjassa vuonna 1977 julkaistusta artikkelista (Lehtipuro 1977). Alan keskustelussa – eikä vähiten Lehtipuron itsensä kirjoituksissa (mm. Lehtipuro 2003; Lehtipuro 2006) – monet määritelmässä esiintyvät seikat ovat joutuneet uudelleen arvioitaviksi (Koski 2011; Knuuttila 2011; Knuuttila 2013). Silti määritelmää voi pitää jonkinlaisen *sensus communiksen* ilmauksena.

Tarkastelen ensin määritelmiä ja sitten vertaan niitä joihinkin vastaaviin teksteihin, kuten Ohio State Universityn internetsivuilta löytyviin määritelmiin ja perusteellisempaan keskusteluun folkloren ja folkloristiikan sisällöistä.

Perinteentutkimuksen terminologiassa folklore määritellään henkiseksi kansankulttuuriksi ja etenkin suulliseksi perinteeksi, joka voidaan suppeimmillaan käsittää kirjoittamattomaksi kirjallisuudeksi ja laveimmillaan kaikeksi kansanomaiseksi kulttuuriksi. Käsite lavennetaan saman tien sisällyttämällä siihen leikit, kansantanssi ja -musiikki, perinnäiset uskomukset, käsitykset ja rituaalit, ja se voidaan nähdä myös miljöö- ja ryhmäsidonnaisena viestintänä. Kaikelle folklorelle on yhteistä sen suullinen periytyminen, anonymiteetti, yhteisöllisyys, kansanomaisuus ja kaavamaisuus. Folklore on sekä pysty- että vaakasuorasti sukupolvilta, sosiaalisilta ryhmiltä ja paikkakunnilta periytyvää kulttuuriviestintää. Folklorea voi yksilökin sepittää, kunhan se soveltuu olemassa oleviin perinnelajikonventioihin ja asemoituu tavalla tai toisella yhteisöön. Folklore on termin alkuperäisen merkityksen mukaisesti erityisesti talonpoikaisväestön ja sittemmin alempien kansankerrosten perinnettä, vaikka sitä voi kuitenkin esiintyä muun muassa tieteellisillä seuroilla. Ennen kaikkea se on tavallisten ihmisten omaa kulttuuria. (Folklore) Vuonna 1980 Lehtipuro lavensi määritelmän muotoon: ”Folklore on ihmisten kulttuuria.” (Lehtipuro 1980, 14.)

Määritelmä pyrkii olemaan mahdollisimman yleinen, mutta tarkka luenta viittaa siihen, että se on sittenkin rakennettu alan oppihistoriaa kunnioittaen. Merkillepantavaa on, että määritelmä etenee antamalla usein ensin kapeamman merkityksen ja laajentamalla sitä (esimerkiksi kirjoittamaton kirjallisuus – kansanomainen kulttuuri; anonyymi kaavamainen ja yhteisöllinen – perinnelajikonventioiden mukainen sepitteellisyys; talonpoikaisväestö, alemmat kansankerrokset – kaikki ihmiset). Määritelmässä tunnustetaan oppialan alku kansanrunouden tutkimuksena, mutta haetaan sille yleisempää luonnetta kaikissa ihmisyhteisöissä esiintyvien ilmiöiden tutkimuksena. Määritelmän olisi voinut rakentaa toisinkin: toteamalla ensin folkloren luonne erillisesti tunnistettavana universaalina inhimillisenä ilmiönä, jonka ilmentymiä erilaiset tutkimushistorian aikana tarkastellut kapeammat kokonaisuudet ovat.

”Folklore on kaikkea sitä, mitä folkloristi tutkii”, esitti Matti Häyry vuonna 1988 yhtenä mahdollisena määritelmänä, vaikka sitten päätyikin toisenlaiseen lopputulokseen (Häyry 1988). Tällainen konstruktivistinen ja institutionaalinen kehäpäätelmä näyttää leijuvan ilmassa, mutta edelleen useimmat tutkijat haluavat löytää ilmiön itsensä. Ohio State Universityn sivuilla termin ”liukkaus” tunnustetaan. Sen mukaan useimmat folkloristit ovat yhtä mieltä siitä, että folklore käsitteenä on epätäsmällinen ja ongelmallinen, koska se edellyttää, että kulttuuri on staattinen ja folklorea tuottavat vain oppimattomat ja köyhät. Sille uskaltaudutaan kuitenkin antamaan yleismääritelmä:

Folklore [...] ymmärretään inhimillisten ilmausten ja elämäntapojen kirjona, kuten ihmisten keskinäisten taiteellisten vuorovaikutusmuotojen ja luovien kieli-, työ-, ruoka-, leikki-, tanssi-, laulu-, ele- ja uskomustapojen ja niin edespäin synnyttämisenä. Folklorena voidaan pitää inhimillisen työn ja ajattelun tuotteina, jotka ovat syntyneet rajatussa yhteisössä ja joita on välitetty

suoraan sukupolvelta toiselle, yleensä suullisesti tuntematta tekijää/luojaa.
[..] Folkloristit tutkivat kulttuuria kokonaisvaltaisesti ja etnografisesti.
About Folklore.

Folkloristiikka syntyi 1800-luvun kuluessa. Sen käyteaineiksi olivat romantiikka ja nationalismi (Herder, Grimm, Thoms) ja metodina etnografalla maustettu filologia. Muista uusista humanistisista ja yhteiskuntatieteistä sen erotti tutkimuskohde – folklore tai kansanrunous – ja sen tutkimustapa, komparatiivinen ”maantieteellinen” menetelmä. Oppialan eetosta määritti kansanrunoudessa ilmenevän kansanhengen tavoittaminen, joka laveni vähitellen perinteistä elämänmuotoa edustaneen agraariväestön runo- ja puhe-kulttuurien tutkimukseksi. Lähes kaikkialla maailmassa folkloren tutkimusta johdatteli ajatus perinteisten elämänmuotojen väistymisestä modernisoitumisen, teollistumisen ja kaupungistumisen myötä: perinne oli pelastettava ennen sitä kannattelevien elämänmuotojen lopullista katoamista (ks. esim. Hautala 1954; Kir-schenblatt-Gimblett 1998; Roberts 2008; Bendix & Hasan-Rokem 2012). Sitemmin kansanrunoudentutkimus tai folkloristiikka tai joskus vielä yleisemmin perinteentutki-mus on kokenut monia muodonmuutoksia. Ehkä merkittävin oli 1960-luvulta lähtien tapahtunut etnografisen folkloristiikan läpimurto: vanha maantieteellishistoriallinen filologinen metodi ja sen määrittämä tutkimuskohde, perinteisen agraariyhteisön kan-sanrunous, väistyivät minkä tahansa ryhmän tai yhteisön puhe-kulttuurien, ”perinteen”, kokoamisen ja tutkimisen tieltä (ks. Lehtipuro 2003; Lehtipuro 2006; Siikala 2006; Harvilahti 2012).

Etnografinen antropologiasta vaikutteita saanut folkloristiikka täydentyi seuraavina vuosikymmeninä esityksellisyttä (*performance*) korostavalla tutkimustavalla sekä muis-titietotutkimuksella (ks. Bauman 1992; Bauman 2004; Bauman 2012; Green 2004; Peltonen 2006; Salmi-Niklander 2004). Jälkimmäisellä on vahva sidos historiantutki-muksen mentaliteetti- ja mikrohistorialliseen tutkimusotteeseen, joka irrottautui vanhan kulttuurihistorian elitismistä ja sosiaali- ja taloushistorian makrotasoa ja tilastollista analyysia korostaneesta näkökulmasta (Peltonen 1992; Peltonen 1999; Portelli 2000). Parin viime vuosikymmenen murros on tehnyt internetistä folkloristien ehtymättömän aarrearkun (Blank 2009; Koski 2011; Knuuttila 2013).

Äärimmillen yleistäen folkloristiikka näyttää tutkivan mitä tahansa määrämuotoon rakenteistunutta kielellistä ilmaisua – usein myös erilaisia ei-kielellisiä ilmaisumuotoja. Kielellisyyden keskeisyys näkyy kuitenkin siinä, että useimpia folkloristisia tutkimuksia yhdistää jonkintasoinen ilmaisujen, kerronnan, runomuodon ja muiden kielenkäytön muotojen toistuvien piirteiden tarkastelu (Bauman 2008). Toki erotuksena lingvistiikkaan folkloristit eivät pääsääntöisesti ole kiinnostuneita itse kielen perusrakenteista muuta kuin oman analyysinsä apuvälineinä. Kirjallisuudentutkimuksesta folkloristiikka eroaa määrittämällä tutkimuskohteensa joko suullisuuden, kulttuurisen hierarkian tai institutionaalisen aseman mukaan. Kaunokirjallisuutena julkaistut kertomukset eivät kuulu folkloristisen tutkimuksen piiriin (paitsi satunnaisesti vaikkapa varsinaisen folkloren ilmentäjänä), mutta eri tavoin syntynyt muistitieto ja kirjallisen kulttuurin instituutioiden ulkopuolinen kerronta kyllä (Bacchilega 2012).

Olen aina silloin tällöin kuullut lausahduksia ”koska olen folkloristi, tutkin [...]” tai mainintoja folkloristisesta ymmärryksestä tai tutkimusotteesta. Itse tutkimusteksti ei kuitenkaan näyttäydy alan ulkopuoliselle lukijalle erityisen vaikeaselkoisena tai vieraina, ainakaan jos klassiset filologiset ja poeettiset käsitteet ovat tuttuja eikä runollisten tai kirjallisten tekstien analyysi ole vierasta. Usein tutkimusaineistokaan ei poikkea lähialojen vastaavasta. Niin sanotun ”vanhan runouden tutkimus” ei useinkaan eroa mitenkään minkä tahansa runouden tutkimuksesta eikä etenkin minkään vanhemman, modernia kantilaista ja romanttista taidekäsitystä edeltävän runouden tutkimuksesta (ks. Lehtonen 2000, 81–158; 2013). Olennainen ero muihin humanistisiin aloihin on oppialakaanonissa eli siinä, mihin tutkimusklassikoihin ja aikalaistutkijoihin viitataan ja keiden terminologiaa käytetään. Eroja on tutkimusaineistoissa, niiden kokoamisessa ja validioinnissa ja kulttuurisissa hierarkioissa, jotka sanelevat tutkimuksen katseen suuntaa (eliitit / kansa), mutta erot folkloristiikan ja muiden humanististen ja yhteiskuntatieteellisten alojen välillä eivät näytä sen suuremmilta kuin useiden alojen sisäisten tutkimusperinteiden erot.

Voi myös kysyä, määrittääkö folkloristiikkaa edelleen sen synty-yhteydestä juontuva oletus arkaaisesta, esimodernista ja epämuodollisesta kommunikaatiosta, jota pidettiin ominaisena esiteollisille ja esikirjallisille pienyhteisöille? Uusien kommunikaatiomuotojen murros, muodollisten ja virallisten instituutioiden synty, modernin porvarillisen yhteiskunnan kulttuuriset hierarkiat ja kulttuurin läpäisevä kirjallistuminen olisivat työntäneet nämä marginaaliin. ”Folklore” olisi eräänlainen jäännös, joka kukkii kaikkialla siellä, missä viralliset valtakulttuurin muodot eivät sitä tukahduta. Entä jos tämä piilo-olettama on väärä? Voisiko olettaa, että mikään inhimillinen kommunikaatio ja kulttuuri eivät ole ymmärrettävissä ilman folkloreksi ymmärrettyjen piirteiden tarkastelua tai vielä olennaisemmin ilman folkloristiikalle ominaista tutkimustapaa? Voisiko olettaa, että myös modernin valtakulttuurin muodot ovat ehdollistuneet ”folkloristisesti” riippumatta kommunikaatioteknologioista ja kulttuurisista hierarkioista? Ainakin osa viime vuosikymmenten kulttuurintutkimuksesta vihjaa tähän suuntaan.

MIKÄ PITÄÄ FOLKLORISTIikkaa KOOSSA?

Suullisuus ei pitkään aikaan ole yksin riittänyt kuvaamaan ilmiöitä, joita folkloristiikka tutkii. Omaelämäkerrallinen kerronta, erilaiset identiteettikertomukset ja muistitietohistoria kukoistavat kirjallisen kulttuurin ”folkloreina” – eritoten kun folklorea talentavat instituutiot ja arkistot pyytävät ihmisiä niitä tuottamaan. Toisaalta sähköinen media – sähköposti, tekstiviestit, sosiaalinen media ja muut internetin ilmiöt – ovat osoittautuneet kukoistaviksi alustoiksi kielelliselle ja kuvalliselle kommunikaatiolle, joka antautuu folkloristisin metodein tutkittaviksi. Jo 1950-luvun lopulla Matti Kuusi kiinnitti huomiota nykykulttuurin ilmiöihin folkloristien tutkimuskohteena (Kuusi 1959; Knuutila 2011; Koski 2011). Kansainvälisessä ja suomalaisessa tutkimusyhteisössä etnografinen ja antropologinen käänne suuntasi katseen aikalaisilmiöihin katoavan kansanperinteen sijaan (ks. Bendix & Hasan-Rokem 2012; Lehtipuro 2003; Lehtipuro

2006). Hierarkkiset oletukset ”kansan” tai ”tavallisten ihmisten” ja ”eliittien” kulttuurin fundamentaalisesta erilaisuudesta on viimeistään uuden kulttuurintutkimuksen myötä kyseenalaistettu.

Mikko Papirossille esitetyt kysymykset estetiikasta voi kaivaa esiin folkloristiikan ja folkloren määritelmien taustalta. Ne nojaavat olennaisesti vastakohtiinsa.

Folkloristiikkaa ohjaa vahva eetos kansankulttuurin ja jokapäiväisen perinteen arvosta. Kulttuuria ja runoutta ei ole vain hallitsevilla ryhmillä ja eliiteillä, vaan ”kaikella kansalla”. Silti hierarkiaa on vaikea pyyhkiä pois: ”kansankulttuuri” rakentuu vastinparina ”yläkulttuurille”. Eliittien piirissä esiintyy folklorea, mutta folkloreksi ymmärretyt piirteet eivät ole sen rakennuspuita vaan eräänlainen kuriositeetti tai jäännös. Tämä ylä- ja alakulttuurien dikotomia ei ole kannustanut analysoimaan kulttuurisia jatkumoa ja ihmisyhteisöjen kerrostuneisuutta, joissa eri valta-askelmilla olevat ryhmät tuottavat itseään hierarkian ehdoilla ja edellyttävät toisiaan. Rillumarei irvaili kopeaa sivistyneistökulttuuria, mutta kumpikin rakentui oletukselle toisesta. Hiukan toisenlainen kulttuurinen vuorovaikutus löytyy vaikkapa loitsujen ja kirkollisen liturgian kesken: vanha luterilainen kastekaava sisälsi pahojen henkien manauksen, joka nykylukijalle ei näytä olennaisesti erilaiselta suullisesti välittyneiden loitsujen kanssa. Ehkä vielä syvemmin dikotomiaa voisi purkaa tarkastelemalla sitä, miten hierarkioita rakennetaan synnyttämällä sen portaille omia pienryhmiä ja niiden kulttuureja: minkälaiset folkloristisen tutkimustavan tavoittamat piirteet on löydettävissä, kun pyritään synnyttämään sosiaalisia eroja ja etäisyyksiä? Jotakin tämäntapaista ovat eräät mentaliteettihistorioitsijat tehneet tulkitessaan lähteitään etnografisina aineistoina ja soveltamalla antropologisia metodeja esimerkiksi tutkiessaan *ancien regimen* hoviyhteisöä Ranskassa (esim. Le Roy Ladurie 1973; 1997).

Erottaako enää mikään folkloristiikkaa erilaisista kulttuurin-, perinteen- ja kommunikaation tutkimuksen aloista? Onko niin, että folkloristiikka lakkaa olemasta lähestyessään oppialoja, jotka pyrkivät tavoittamaan aikalaiskulttuurin ilmiöitä, eikä enää rajaudu yksinomaan suulliseen ja kasvokkaiseen pienryhmäkommunikaatioon, jossa perinne siirtyy vertikaalisesti ja horisontaalisesti?

Richard Bauman esitti muutama vuosi sitten julkaistussa artikkelissaan, että amerikkalaisen folkloristiikan ominaislaatu on ”vernakulaarissa filologiassa”, jolla hän tarkoittaa tekstikeskeistä tutkimustapaa. Tekstit ovat hänelle kulttuurisesti rakentuneita ja kulttuuri on tekstuaalisesti rakentunutta, niillä on muodollisia, temaattisia ja käytännöllisiä ominaispiirteitä ja järjestymisen tapoja, jotka tekevät niistä muistettavia, toistettavia, jaettavia ja kestäviä. Ne ovat käyviä kollektiiviseen kiertoon. Kierron ajallisuus synnyttää intertekstuaalisen jatkumon eli ”perinteen”, joka muuntuu ajan myötä. Folkloristiikan tarkastelemien tekstien luonne on sidoksissa kullekin ajalle ja yhteisölle ominaisiin kommunikatiivisiin teknologioihin. Edelleen keskeistä on tekstuaalisen tuotannon, kierron ja vastaanoton sosiaalinen kerrostuneisuus. (Bauman 2008, 30–32.)

Vaikka määritelmän mukainen filologia ei oikeastaan erota folkloristiikkaa muusta kulttuurin ja kommunikaation tutkimuksesta, ei se Baumanin mielestä anna aiheutta huoleen folkloristiikan tulevaisuudesta. Päinvastoin yhteydet muihin aloihin vahvistavat hänen mielestään alaa. (Bauman 2008, 35.)

”Vernakulaarisuus” eli tässä yhteydessä kansanomaisuus näyttää jäävän oppialaa luonnehtivaksi erityispiirteeksi. Vernakulaarisuudessa on kyse kommunikatiivisista

varannoista, käytänteistä ja suhteista, jotka ovat epämuodollisia (*informal*), välittömiä (*immediate*) ja paikallisia (Bauman 2008, 32–33; ks. myös Koski 2011, joka nimeää kansanomaisen folklorea viimekädessä luonnehtivaksi piirteeksi). Määritelmä perustuu dikotomisiin vastakkaisuuksiin: vernakulaarinen ei ole muodollista tai virallista, se ei ole välittynyttä eikä vapaa paikallisuudesta. Käsite on vahvasti sidoksissa oppialan synthyetken hierarkioihin ennen kaikkea 1800- ja 1900-luvun valtiokeskeiseen maailmaan, joka länsimaissa ulotti ”muodollisen” ja ”virallisen” ihmisten jokapäiväiseen arkeen. Epämuodollinen ja muodollinen, välitön ja välittynyt sekä universaali ja paikallinen ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa ja rakentuvat toisistaan. Voisi kuvitella, että niiden tarkastelu olisi samalla tavalla hedelmällistä kuin on ollut vaikkapa suullisen ja kirjallisen kulttuurin vuorovaikutuksen tarkastelu.

Kärjistäen voi väittää, että 1800-luvulla folkloresi määriteltiin ilmiöitä ja piirteitä, joiden ei ajateltu olevan määrittelijöiden oman valtakulttuurin ominaisuuksia (suullisuus, kasvokkaisuus, epävirallisuus), ja jotka antoivat osoituksen kansan hengenelämän arvosta ja monimuotoisuudesta. Hiukan epäonnistuneesti folklore on haluttu myöhemmin korvata perinteen käsitteellä (ks. kritiikistä Lehtipuro 2003). Perinne on kuitenkin paljon laajempi käsite ja sillä kuvataan useita ilmiöitä, joita folkloristiikka ei ainakaan tavallisesti tutki (ks. esim. Bal 2002). Vastaavasti kulttuuri on laveampi kokonaisuus kuin folklore, eivätkä kulttuurintutkimus tai antropologiaakaan kata kaikkia sen merkitysalueita.

Folkloristiikkaa ei määritä selkeärajainen ilmiö, ”folklore”, vaan ennemminkin tutkimustapa, näkökulma ja joukko eri ilmiöissä esiintyviä piirteitä. Tästä ei seuraa, että oppiala olisi sisällöllisessä kriisissä. Pikemminkin näyttää siltä, että vahvat instituutiot ja vahva oppialaperinne pitävät sitä koossa ja varmistavat sen jatkuvuuden. Folkloristiikalla on varaa monipuolisuuteen, oppialarajojen liudentumiseen ja laajaan yksittäisten tutkimusten kirjoon.

Suomalaisen folkloristiikan vahvuus on sen omassa oppialaperinteessä ja poikkeuksellisessa asemassa. Ei liene muuta suomalaista tieteenalaa, joka olisi luonut oman kansainvälisen paradigman kuten folkloristiikka (ks. esim. Bendix & Hasan-Rokem 2012; myös Dundes 2005). Ala on institutionaalisesti poikkeuksellisen vahva ja sen oppialaperinne näyttää monimuotoiselta ja jatkuvasti uudistuvulta. Sen asema kansallisessa julkisuudessa on ollut sidoksissa asemaan kansallisena tieteenä, toisin sanottuna yhtenä tutkimusalana, joka määrittää suomalaisuutta. Luultavasti on hyvä, että asema ei enää kuormita samalla tavalla kuin ennen eikä nationalistinen tehtävänanto enää ole voimassa kuten viime vuosisadalla. Tähän sidoksissa ollut teoreettinen ja metodologinen perintö on purkautunut jo 1960-luvulta lähtien.

VIITEET

- 1 Katsaus on muokattu Pekka Hakamiehen 60-vuotisjuhlaseminaarissa Turun yliopistossa 19.4.2013 pidetystä esitelmästä. Kiitän kaikkia kyselyyn osallistuneita. Eri-tyiskiitokset SKS:ssa Anne Hopialalle ja Milla Mäkelälle, jotka auttoivat aineiston kokoamisessa.
- 2 Ks. yliopistojen internetsivut, tiedot oppiaineiden henkilökunnasta, opiskelijamääristä ja tutkinnoista; keskiarvot on laskettu kolmen vuoden jaksoilta 2009–2011 ja 2010–2012 sen mukaan, miten kukin yliopisto on tiedot ilmoittanut. Kiitokset Pekka Hakamiehelle ja Risto Turuselle, jotka antoivat tietoja laitoksiensa opettaja- ja opiskelijamääristä sekä valmistuneista. Tiedot on koottu maaliskuussa 2013. Åbo Akademi ei ole näissä luvuissa mukana, koska sen sivuilla tutkinnot on tilastoitu tiedekunnittain <<http://www.abo.fi/public/media/3846/examina3112121.pdf>> [2.8.2013].

KIRJALLISUUS

- ABOUT FOLKLORE*. Center for Folklore Studies [online]. <<http://cfs.osu.edu/about-us/resources/about-folklore>> [9.8.2012.]
- ARMINEN ILKKA 2012: Asiantuntijoiden katoaminen julkisuudesta on todellinen ongelma. Mieli-pide. – *Helsingin Sanomat* 18.9.2012.
- BACCHILEGA, CHRISTINA 2012: Folklore and Literature. – Bendix, Regina F. & Hasan-Rokem, Galit (eds.), *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.
- BAL, MIEKE 2002: *Travelling Concepts in the Humanities. A Rough Guide*. Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press.
- BARNARD, ALAN 2000: *History and Theory in Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BAUMAN, RICHARD 2008: The Philology of Vernacular. – *Journal of Folklore Research* 45(1).
- BENDIX, REGINA F. & HASAN-ROKEM, GALIT (eds.) 2012: *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.
- BLANK, TREVOR J. 2009: Toward a Conceptual Framework for the Study of Folklore and the Internet. – Blank, Trevor J. (ed), *Folklore and the Internet. Vernacular Expression in a Digital World*. Logan, Utah: Utah State University Press.
- BRIGGS, CHARLES L. 2008: Disciplining folkloristics. – *Journal of Folklore Research* 45(1).
- EVANS, RICHARD J. 1997: *In Defense of History*. London: Granta Books.
- CERQUIGLINI, BERNARD 1989: *Éloge de la variante. Histoire critique de la philologie*. Paris: Seuil.
- DUNDES, ALAN 2005: Folkloristics in the twenty-first century (AFS Invited Presidential Plenary Address, 2004). – *Journal of American Folklore* 118.

- FOLKLORE: Folklore – *Perinteentutkimuksen terminologia*. [online] <<http://www.helsinki.fi/folkloristiikka/opiskelu/terminologia.htm#folklore>> [9.8.2012.]
- GEARY, PATRICK J. 2002: *The Myth of Nations: medieval origins of Europe*. Princeton: Princeton University Press.
- GLASSIE, HENRY 2003: Tradition. – Feintuch, Burt (ed.), *Eight words for the study of expressive culture*. Urbana: University of Illinois Press.
- GREEN, ANNA 2004: Individual Remembering and ‘Collective Memory’: Theoretical Presuppositions and Contemporary Debates. – *Oral History* 32(2).
- GRUNDSTRÖM, ELINA 2012: Kansanperinne ei pysy hengissä itsestään. Kolumni. – *Helsingin Sanomat* 6.3.2012.
- HARING, LEE 2008: America’s antitheoretical folkloristics. – *Journal of folklore research* 45(1).
- HARVILAHTI, LAURI 2012: Finland. – Bendix, Regina F. & Hasan-Rokem, Galit (eds.), *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.
- HAUTALA, JOUKO 1954: *Suomalainen kansanrunoudentutkimus*. Helsinki: SKS.
- HÄKKINEN, JAAKKO 2013: Suomalaisten alkuperä. – Vapaavuoro. *Uusi Suomi* 4.4.2013. <<http://jaska.vapaavuoro.uusisuomi.fi/vapaa-aika/137064-suomalaisten-alkupera>> [7.8.2013.]
- HÄYRY, MATTI 1988: Folkloristiikan tutkimuskohde. – Järvinen, Irma-Riitta, Pöytä, Jyrki & Vakimo, Sinikka (toim.), *Monikasvoinen folklore*. Helsinki: Helsingin yliopiston kansanrunoustieteen laitos.
- ISO VIULU – KAKS SATAA. – *Elävä arkisto, YLE* [online]. <http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/iso_viulu_-_kaks_sataa_52605.html#media=52617> [7.8.2013.]
- ITÄMEREN PIIRIN KIELELLISET VERKOSTOT. [online]. <<http://www.finlit.fi/tutkimus/Itameri.htm>> [4.11.2013.]
- KIRSCHENBLATT-GIMBLETT, BARBARA 1998: Folklore’s Crisis. – *The Journal of American Folklore* 111.
- KNUUTTILA, SEPPO 2011: Etnografiset käänneet perinnetieteiden yhdistäjänä? – Nieminen, Aila, Olsson, Pia, Ruotsala, Helena & Siivonen, Katriina (toim.), *Aineen taikaa: näkyvän ja näkymättömän kulttuurin jäljillä*. Helsinki: SKS.
- 2013: Perinteentutkimuksen paikka. Emeritusluento 12.10.2012. – *Kulttuurintutkimus* 30(1).
- KOSKI, KAARINA 2011: Mediakulttuurin murros, YouTube ja folklore. – *Elore* 18(1) [online]. <http://www.elore.fi/arkisto/1_11/kats_koski.pdf> [16.6.2012.]
- KOSKINEN, INKERI 2008: ‘Kulttuuri’ - käsite työkaluna. – *Niin & Näin* 14(2).
- KUKLICK, HENRIKA (ed.) 2008: *A New History of Anthropology*. Malden, Oxford, Carlton: Blackwell.
- KUUSI, MATTI 1959: Kansanperinteen metamorfoosi. – *Suomalainen Suomi* 27.
- LEHTIPURO, OUTI 1977: Folklore, Folkloristiikka. – *Spectrum tietokeskus. 16-osainen tietosanakirja* 3. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.
- 1980: Perinteentutkimus tienhaarassa. – Lehtipuro, Outi (toim.), *Perinteentutkimuksen perusteita*. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.
- 2003: Voiko perinnettä kerätä? – Laaksonen, Pekka, Knuuttila, Seppo & Piela, Ulla (toim.), *Tutkijat kentällä. Kalevalaseuran vuosikirja* 82. Helsinki: SKS.

- 2006: Folkloresta ja folkloristiikasta. Voiko tieteen kehitystä ennustaa? – *Elore* 13(2), [online]. < http://www.elore.fi/arkisto/2_06/leh2_06.pdf > [16.6.2012.]
- LEHTONEN, TUOMAS M. S. 2000: *Hopeamarkkojen evankeliumi. Kirjoituksia sydänkeskiajan kulttuurihistoriasta*. Helsinki: WSOY.
- 2013: Spoken, Written, and Performed in Latin and Vernacular Cultures from the Middle Ages to the Early Seventeenth Century: *Ramus virens oliuarum*. – Mortensen, Lars Boje, Lehtonen, Tuomas M. S. & Bergholm, Alexandra (eds.): *The Performance of Christian and Pagan Storyworlds. Non-Canonical Chapters of the History of Nordic Medieval Literature*. Brepols: Turnhout.
- LEPENIES, WOLF 1992: *Between Literature and Science: the Rise of Sociology*. English translation by R. J. Hollongdale. Cambridge: Cambridge University Press. [1985]
- LE ROY LADURIE, EMMANUEL 1973: *Le territoire de l'historien*. Paris: Gallimard.
- 1997: *Saint-Simon, ou le système de la cour*. Avec la collaboration de Jean-Francois Fitou. Paris: Fayard.
- MOMIGLIANO, ARNALDO D. 1990: *The Classical Foundations of Modern Historiography*. Berkeley: University of California Press.
- PELTONEN, MATTI 1992: *Matala katse. Kirjoituksia mentaliteettien historiasta*. Helsinki: Hanki & Jää.
- 1999: *Mikrohistoriasta*. Helsinki: Gaudeamus.
- PORTELLI, ALESSANDRO 1991: *The Death of Luigi Trastulli and Other Stories. Form and Meaning in Oral History*. Albany: State University of New York Press.
- ROBERTS, JOHN W. 2008: Grand Theory, Nationalism, and American Folklore. – *Journal of folklore research* 45(1).
- SAARIKOSKI, SASKA 2012: Pääministerin paras ystävä. Kolumni. – *Helsingin Sanomat* 15.9.2012.
- SALMI-NIKLANDER, KIRSTI 2004: *Itsekasvatusta ja kapinaa: tutkimus Karkkilan työläisnuorten kirjoittavasta keskusteluyhteisöstä 1910- ja 1920-luvuilla*. Helsinki: SKS.
- SIKALA, ANNA-LEENA 2005a: Folkloristics and globalisation. – *Folklore Fellows Network* 28.
- 2005b: Research, teaching and quality assurance. – *Folklore Fellows Network* 29.
- 2008: Strengthening international activity. – *Folklore Fellows Network* 35.
- SIKALA, JUKKA 2006: The Ethnography in Finland. – *The Annual Review of Anthropology* 35.
- TIMONEN, SENNI 2004: *Minä, tila, tunne. Näkökulmia kalevalamittaiseen kansanlyriikkaan*. Helsinki: SKS.
- VIRTANEN, LEEA 1991: *Suomalainen kansanperinne*. Helsinki: SKS. [1988]

ELORE (ISSN 1456-3010), vol. 20 – 2/2013.

Julkaisija: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.

[http://www.elore.fi/arkisto/2_13/lehtonen_liite.pdf]

LIITE

KYSELYN ”MITÄ FOLKLORISTIikka ON” (KESÄKUUN 2012)

TULOKSET

- ABRAHAMAS, ROGER D. 1992: The past in the presence: An overview of folkloristics in the late 20th century. – Kvideland, Reimund (ed.), *Folklore Processed in Honour of Lauri Honko on his 60th Birthday 6th March 1992*. Helsinki: SKS.
- ABOUT FOLKLORE. *Center for Folklore Studies* [online]. <<http://cfs.osu.edu/about-us/resources/about-folklore>> [9.8.2012.]
- ANTTONEN, PERTTI 2009: Kulttuurin, perinteen ja perinnön kysymyksiä. – *Elore* 16(1) [online]. < http://www.elore.fi/arkisto/1_09/art_anttonen_09.pdf> [16.6.2012.]
- APO, SATU 1986: Ihmesadut kertomusperinteen lajina. – Apo, Satu, *Ihmesadun rakenne: juonien tyypit, pääjaksot ja henkilöasetelmat satakuntalaisessa kansansatuaineistossa*. Helsinki: SKS.
- 1987: Suullisten kertomusten kulttuuriset merkitykset: esimerkkejä suomalais-karjalaisesta kansanperinteestä. – Hoikkala, Tommi (toim.), *Kieli, kertomus, kulttuuri*. Helsinki: Gaudeamus.
- 2001: Alkoholijuoma ja humala myyttisessä ajattelussa. – Apo, Satu, *Viinan voima - näkökulmia suomalaisten kansanomaiseen alkoholiajatteluun ja -kulttuuriin*. Helsinki: SKS.
- APO, SATU, NENOLA, AILI & STARK-AROLA, LAURA 1998: Introduction. – Apo, Satu, Nenola, Aili & Stark-Arola, Laura (eds.), *Gender and Folklore. Perspectives on Finnish and Karelian Culture*. Helsinki: SKS 1998.
- BACCHILEGA, CHRISTINA 2012: Folklore and Literature. – Bendix, Regina F. & Hasan-Rokeim, Galit (eds.), *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.
- BAUMAN, RICHARD 1992: Introduction. – Bauman, Richard (ed.), *Folklore, cultural performances, and popular entertainments a communications-centered handbook*. New York: Oxford University Press.
- 1996: Folklore as transdisciplinary dialogue. – *Journal of Folklore Research* 33(1).
- 2004: Introduction: Genre, Performance, and the production of Intertextuality. – Bauman, Richard, *A World of Others' Words: cross-cultural perspectives on intertextuality*. Oxford: Blackwell Publishing.
- 2012: Performance. – Bendix, Regina F. & Hasan-Rokeim, Galit (eds.), *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.

- BEN-AMOS, DAN 1972: Toward a Definition of Folklore in Context. – Paredes, Américo & Bauman, Richard (eds.), *Toward New Perspectives in Folklore*. Austin & London: University of Texas Press.
- 1982: Kertomusperinne. Suom. Irma-Riitta Järvinen. – Järvinen, Irma-Riitta & Knuuttila, Seppo (toim.), *Kirjoituksia proosaperinteen lajeista ja tutkimuksesta* Helsinki: SKS.
- BLANK, TREVOR J. 2009: Toward a Conceptual Framework for the Study of Folklore and the Internet. – Blank, Trevor J. (ed), *Folklore and the Internet. Vernacular Expression in a Digital World*. Logan, Utah: Utah State University Press.
- BRIGGS, CHARLES L. 2008: Disciplining folkloristics. – *Journal of folklore research* 45(1).
- BRONNER, SIMON J. 2011: Explaining Tradition: On Folk and Folkloristic Logic. – Bronner, Simon, *Explaining Traditions. Folk Behavior in Modern Culture*. Lexington, Kentucky: The University Press of Kentucky.
- DÈGH, LINDA & VASZONYI, ANDREW 1971: Legend and Belief. – Ben-Amos, Dan (ed.), *Folklore Genres*. Austin & London: University of Texas Press.
- DUNDES, ALAN 1971: Introduction to the second edition. – Propp, Vladimir, *Morphology of the Folktale*. Transl. Laurence Scott. Austin: University of Texas Press.
- 2005: Folkloristics in the twenty-first century (AFS Invited Presidential Plenary Address, 2004). – *Journal of American Folklore* 118.
- ELLIS, BILL 2003: Why is a Legend? – Ellis, Bill, *Aliens, Ghosts, and Cults. Legends We Live*. Jackson: University Press of Mississippi.
- Elore* 18(1), 2011 [online] < http://www.elore.fi/arkisto/1_11/elore1_11.html > [16.6.2012.]
- FINNEGAN, RUTH 1992: *Oral Traditions and the Verbal Arts. A Guide to Research Practices*. London: Routledge.
- FOLKLORE: Folklore – *Perinteentutkimuksen terminologia*. [online] <<http://www.helsinki.fi/folkloristiikka/opiskelu/terminologia.htm#folklore>> [9.8.2012.]
- FOLKLORE FELLOWS NETWORK: pääkirjoitukset 2002–2012.
- FROG 2010: Multiformit kalevalamittaisessa epiikassa. – Knuuttila, Seppo, Piela, Ulla ja Tarkka, Lotte (toim.), *Kalevalaisen runouden tulkintoja. Kalevalaseuran vuosikirja* 89. Helsinki: SKS.
- GLASSIE, HENRY 1982: *Passing the time in Ballymenone: folklore and history of an Ulster community*. Dublin: O'Brien.
- 2003: Tradition. – Feintuch, Burt (ed.), *Eight words for the study of expressive culture*. Urbana: University of Illinois Press.
- GREEN, ANNA 2004: Individual Remembering and 'Collective Memory': Theoretical Presuppositions and Contemporary Debates. – *Oral History* 32(2).
- HAAVIO, MARTTI 1955: *Kansanrunojen maailmanselitys*. Porvoo: WSOY.
- HAFSTEIN, VALDIMAR T. 2012: Cultural Heritage. – Bendix, Regina F. & Hasan-Rokeim, Galit (eds.), *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.
- HARING, LEE 2008: America's antitheoretical folkloristics. – *Journal of folklore research* 45(1).

- HARVILAHTI, LAURI 2000: Variation and memory. – Honko, Lauri (ed.), *Thick Corpus, Organic Variation and Textuality in Oral Tradition*. Helsinki: SKS.
- HATAKKA, MARI 2011: Folkoristina kulttuurissa. – Hatakka, Mari, Nainen, mies, rakkaus, seksi. Unigrafia Oy, Helsinki 2011. <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/24373/nainenmi.pdf?sequence=1>> [16.6.2012.]
- HAUTALA, JOUKO 1954: Kansanrunoudentutkimuksen ala ja tavoitteet. – Hautala, Jouko, *Suomalainen kansanrunoudentutkimus*. Helsinki: SKS.
- HERTZ, ROBERT 1983: St Besse: a study of an Alpine cult.– Wilson, Stephen (ed.), *Saints and their Cults. Studies in Religious Sociology, Folklore and History*. Cambridge: Cambridge University Press. [1913]
- HONKO, LAURI 1962: Einleitung. – Honko, Lauri, *Geisterglaube in Ingermanland. 1. Teil*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia
- 1967: Perinnelajianalyysin tehtävistä. – *Sananjalka* 9.
- 1980: Methods of Folk-Narrative Research: Their Status and Future – *Ethnologia Europaea* 11.
- 1998: Introduction. – Honko, Lauri, *Textualising the Siri epic*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- 2000: Thick Corpus and Organic Variation: an Introduce. – Honko, Lauri (ed.): *Thick Corpus, Organic Variation and Textuality in Oral Tradition*. Helsinki: SKS.
- HÄYRY, MATTI 1988: Folkloristiikan tutkimuskohde. – Järvinen, Irma-Riitta, Pöysä, Jyrki & Vakimo, Sinikka (toim.), *Monikasvoinen folklore*. Helsinki: Helsingin yliopiston kansanrunoustieteen laitos.
- IVEY, BILL 2009: Values and Value in Folklore. – *Journal of American Folklore* 124(3). *Journal of folklore research* 45 (1), 2008.
- KIRSCHENBLATT-GIMBLETT, BARBARA 1998: Folklore's Crisis. – *The Journal of American Folklore* 111.
- KLEIN, BARBRO 1997: Folklore. – Green, Thomas A. (ed.), *Folklore: An Encyclopedia of Beliefs, Customs, Tales, Music, and Art*. Santa Barbara & Denver & Oxford: ABC-Clio.
- KNUUTTILA, SEPPÖ 1992,: Johdanto. – Knuuttila, Seppo, *Kansanhuumorin mieli*. Helsinki: SKS.
- 1994: *Tyhmän kansan teoria*. Helsinki: SKS.
- 2008: Kulttuurintutkimuksen muistilista. – Piela, Ulla & Vakimo, Sinikka (toim.), Seppo Knuuttila, *Entinen aika, nykyinen mieli*. Helsinki: SKS.
- 2011: Etnografiset käänneet perinnetieteiden yhdistäjänä? – Nieminen, Aila, Olsson, Pia, Ruotsala, Helena & Siivonen, Katriina (toim.), *Aineen taikaa: näkyvän ja näkymättömän kulttuurin jäljillä*. Helsinki: SKS.
- KOSKI, KAARINA 1996: Moderni, postmoderni ja nykyperinne. – *Vitsistä videoon - uusia kirjoituksia nykyperinteestä*. Helsinki: SKS.
- 2011a: Mediakulttuurin murros, YouTube ja folklore. – *Elore* 18(1) [online]. <http://www.elore.fi/arkisto/1_11/kats_koski.pdf> [16.6.2012.]
- 2011b: Kertomukset ja rituaalit mielikuvien kantajina. – Koski, Kaarina, *Kuoleman voimat. Kirkonväki suomalaisessa uskomusperinteessä*. Helsinki: SKS.

- KOSKINEN, INKERI 2008: 'Kulttuuri' - käsite työkaluna. – *Niin & Näin* 14(2).
- KUUSI, MATTI 1959: Kansanperinteen metamorfoosi. – *Suomalainen Suomi* 27.
- 1963: Kirjoittamaton kirjallisuus. – Kuusi, Matti & Konsala, Simo (toim.), *Suomen Kirjallisuus I*. Helsinki: Otava & SKS.
- 1980a: Ikkuna kalevalaiseen muinaisuuteen. – Kuusi, Matti (toim.), *Kalevalaista kertomaruunoutta*. Helsinki: SKS.
- 1980b: Kronikaateista. – Laaksonen, Pekka (toim.), *Kertojat ja kuulijat. Kalevalaseuran vuosikirja* 60. Helsinki: SKS.
- LEHTIPURO, OUTI 1974: Trends in Finnish Folkloristics. – Leino, Pentti (ed.), *Finnish Folkloristics 2*. Helsinki: SKS.
- 1977: Folklore, Folkloristiikka. – *Spectrum tietokeskus. 16-osainen tietosanakirja* 3. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.
- 1980: Perinteentutkimus tienhaarassa. – Lehtipuro, Outi (toim.), *Perinteentutkimuksen perusteita*. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.
- 2003: Voiko perinnettä kerätä? – Laaksonen, Pekka, Knuuttila, Seppo & Piela, Ulla (toim.), *Tutkijat kentällä. Kalevalaseuran vuosikirja* 82. Helsinki: SKS.
- 2006: Folkloresta ja folkloristiikasta. Voiko tieteen kehitystä ennustaa? – *Elore* 13(2) [online]. < http://www.elore.fi/arkisto/2_06/leh2_06.pdf > [16.6.2012.]
- NENOLA, AILI 1990: Sukupuoli, kulttuuri ja perinne. – Nenola, Aili & Timonen, Senni (toim.), *Louhen sanat. Kirjoituksia kansanperinteen naisista*. Helsinki: SKS.
- NOYES, DOROTHY 2012: The Social Base of Folklore. – Bendix, Regina F. & Hasan-Rokeim, Galit (eds.), *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.
- PELTONEN, ULLA-MAIJA 2006: Muistitieto folkloristiikassa. – Fingerroos, Outi, Haanpää, Riina, Heimo, Anne & Peltonen, Ulla-Maija (toim.), *Muistitietotutkimus: metodologisia kysymyksiä*. Helsinki: SKS.
- PORTELLI, ALLESSANDRO 1991: *The Death of Luigi Trastulli and Other Stories. Form and Meaning in Oral History*. Albany: State University of New York Press.
- 2000: What makes oral history different? – Perks, Robert & Thomson, Alistair (eds.), *The Oral history reader*. London & New York: Routledge.
- PRIMIANO, LEONARD NORMAN 1997: Folklife. – Green, Thomas A. (ed.), *Folklore: An Encyclopedia of Beliefs, Customs, Tales, Music, and Art*. Santa Barbara, Denver, Oxford: ABC-Clío.
- PÖYSÄ, JYRKI 2006: Kilpakirjoitukset muistitietotutkimuksessa. – Fingerroos, Outi, Haanpää, Riina, Heimo, Anne & Peltonen, Ulla-Maija (toim.), *Muistitietotutkimus: metodologisia kysymyksiä*. Helsinki: SKS.
- SALMI-NIKLANDER, KIRSTI 2004: Teoreettiset lähtökohdat. – Salmi-Niklander, Kirsti, *Itsekasvatusta ja kapinaa: tutkimus Karkkilan työläisnuorten kirjoittavasta keskusteluyhteisöstä 1910- ja 1920-luvuilla*. Helsinki: SKS.
- SAVOLAINEN, ULLA 2010: Minkälainen nyky-folkloristiikka? – *Elore* 17(2) [online]. < http://www.elore.fi/arkisto/2_10/savolainen_2_10.pdf > [16.6.2012.]
- SEITEL, PETER 2012: Three Aspects of Oral Textuality. – Bendix, Regina F. & Hasan-Rokeim, Galit (eds.), *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.

- SHUMAN, AMY 2006: Entitlement and empathy in personal narrative. – *Narrative Inquiry* 16(1).
- SHUMAN, AMY & HASAN-ROKEM, GALIT 2012: The Poetics of Folklore. – Bendix, Regina F. & Hasan-Rokeim, Galit (eds.), *A Companion to Folklore*. Malden, Oxford, Chichester: Wiley-Blackwell.
- SIKALA, ANNA-LEENA 1984: Muistiprosessit ja kertomuksen merkitys, Tulkinnan pysyvyys toistetuissa kertomuksissa. – Siikala, Anna-Leena, *Tarina ja tulkinta - tutkimus kansankertojista*. Helsinki: SKS.
- 1992: Suomalaisuus ja šamanismi. Šamanismin perintö, šamanistinen tieto ja myyttiset mielikuvat. – Siikala, Anna-Leena, *Suomalainen šamanismi: mielikuvien historiaa*. Helsinki: SKS.
- SIKALA, ANNA-LEENA & SIKALA, JUKKA 2005: Strategies for reproduction. – Siikala, Anna-Leena & Siikala, Jukka, *Return to Culture. Oral Tradition and Society on the Southern Cook Islands*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- SIMMS, MARTHA C. & STEPHENS, MARTINE 2005: *Living Folklore: An Introduction to the Study of People and Their Traditions*. Logan: Utah State University Press.
- TARKKA, LOTTE 2005: Lukutapa ja kontekstualisointi – Tarkka, Lotte, *Rajarahvaan laulu. Tutkimus Vuokkiniemen kalevaisesta runokulttuusta*. Helsinki: SKS.
- TIMONEN, SENNI 2004: Johdanto, Larin Parasken poetiikka, Pohdintoja. – Timonen, Senni, *Minä, tila, tunne. Näkökulmia kalevalamittaiseen kansanlyriikkaan*. Helsinki: SKS.
- VASENKARI, MARIA 1996: Mitä se sanoo? Mitä se kertoo?: dialoginen näkökulma kenttätutkimusaineiston tuottamiseen. – *Etiäinen*. Turku: Turun yliopisto.
- VIRTANEN, LEEA 1986: Nykyajan perinne ja vanhat menetelmät. – Kuusi, Matti, Laaksonen, Pekka & Sihvo, Hannes (toim.), *Kirjokannesta kipinä. Kalevalaseuran vuosikirja 66*. Helsinki: SKS.
- 1988: *Suomalainen kansanperinne*. Helsinki: SKS.

Tuomas M. S. Lehtonen on Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran pääsihteeri ja Euroopan historian dosentti Helsingin yliopistossa